

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԼԻԳԱՅԻ (ԱՊԼ)
ԴԻՐՔՈՐՈՇՈՒՄՆ ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՍԱՀԱՐԱՅԻ ԽՆԴՐԻ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Արևմտյան Սահարայի հակամարտությունը մաղրիբյան տարածաշրջանի առավել սուր և շարունակական խնդիրներից է, որը լուրջ մարտահրավեր է տարածաշրջանի անվտանգության, կայունության և ինտեգրման համար:

Արևմտյան Սահարայի հիմնախնդիրը մինչ օրս մնում է չկարգավորված, իսկ Սահարայի ժողովուրդը հնարավորություն չունի իրագործելու իր ինքնորոշման իրավունքը: Այս խնդիրը վաղուց դուրս է եկել նեղ պետական շրջանակներից և ձեռք բերել միջազգային բնույթ, քանի որ հետապնդում է ոչ միայն սահարացիների, այլև Հյուսիսային Աֆրիկայի այլ երկրների և միջազգային հանրության շահերը: Այդ խնդրի լուծմամբ է պայմանավորված նաև ամբողջ տարածաշրջանում հարատև խաղաղության վերականգնումը:

Վերջին տասնամյակների ընթացքում միջազգային մթնոլորտի, տարածաշրջանային իրավիճակի փոփոխությունները հանգեցրել են հակամարտող երկու կողմերի՝ Արևմտյան Սահարայի ղեկավարության (ՊՕԼԻՍԱՐԻՕ¹⁷⁰) և Մարոկկոյի առավել իրատեսական դիրքորոշմանը: Դրա հիմքում ընկած է ժամանակակից իրողությունների, ինչպես

¹⁷⁰ ՊՕԼԻՍԱՐԻՕ-ն (Սեգիետ Ալ-Համրայի և Ռիո դե Օրոյի ազատագրման Ազգային ճակատի իսպաներեն տարբերակի առաջին տառերի հապավումն է՝ *Frente Popular de Liberación de Saguía el Hamra y Río de Oro*): Արևմտյան Սահարայի հակամարտության մեջ ներգրավված կողմերից մեկն էր, որը ներկայացնում էր Սահարայի ժողովրդի շահերը: St'u Pazzanita Anthony G., Morocco versus Polisario: a Political Interpretation, The Journal of Modern African Studies, Vol. 32, No. 2, 1994, p. 265.

նաև այն փաստի ճանաչումը, որ Արևմտյան Սահարայի խնդրի կարգավորումը և տարածաշրջանում անվտանգության ապահովումը հնարավոր են միայն խաղաղ բանակցությունների միջոցով՝ որպես միակ ելք ստեղծված իրավիճակից դուրս գալու համար: Սակայն հարկ է նշել, որ հակամարտող կողմերը տարբեր կերպ են հասկանում հակամարտության էությունը, և նրանցից յուրաքանչյուրն այս խնդրի լուծման, խաղաղ գործընթացի և վերջնական արդյունքի վերաբերյալ իր սեփական տեսակետն է արտահայտում, ինչն էլ դժվարացնում է դրա կարգավորումն ու լարվածությունն ստեղծում միջազգային հարաբերություններում¹⁷¹:

Հակամարտության կարգավորման փորձի գիտական, օբյեկտիվ վերլուծությունը, դրա դրական և բացասական կողմերը մեծ կարևորություն ունեն ոչ միայն տարածաշրջանի համար, այլև կարող են օրինակ դառնալ նմանատիպ այլ ճգնաժամային իրավիճակներից դուրս գալու համար: Այս փորձն օգնում է բացահայտել հակամարտող կողմերի փոխհամագործակցության ընդհանուր օրինաչափությունները, իրենց դիրքորոշումների մերձեցման համար կիրառվող մեթոդները, ինչպես նաև այդ ճանապարհին առկա անհաջողությունների պատճառները: Բացի այդ, ուսումնասիրվող թեման վերաբերում է ազգերի ազատ ինքնորոշման իրավունքի համար մղված պայքարին, իսկ չճանաչված պետության այս օրինակը, ինչպիսին Սահարայի Արաբական Դեմոկրատական Հանրապետությունն է (ՍԱԴՀ), մեզ համար կարևոր է և ուսանելի:

Ուսումնասիրվող խնդիրն անհրաժեշտ է դիտարկել ապագաղութացման համատեքստում: Այն ծագել է գաղութային ժամանակաշրջանում Արևմտյան տերությունների կողմից

صفحة ٩٨. محمود حداد. الصحراء الغربية بين مشكلة الانضمام والانفصال، مركز دراسات الوحدة العربية، ١٩٨٧

بيروت، ١٩٨٧

Արաբական Մադրիբի բաժանման և Արևմտյան Սահարայի ժողովրդի ինքնորոշման իրավունքից զրկվելու արդյունքում¹⁷²: Պատահական չէ, որ Արևմտյան Սահարան, գտնվելով տարածաշրջանի առևտրային կարևորագույն ուղիների անցման շրջանում և, ունենալով հանքային և ձկնային հարուստ պաշարներ, մշտապես գրավել է գաղութատերերի ուշադրությունը¹⁷³:

Իսպանական գաղութատիրության ժամանակաշրջանում Արևմտյան Սահարայի տարածքային պատկանելության հարցի վերաբերյալ Հաագայի միջազգային դատարանի որոշումը¹⁷⁴, որը թեև խորհրդատվական բնույթ էր կրում, այնուամենայնիվ այս հակամարտության վրա հրավիրեց միջազգային հանրության ուշադրությունը: Օրակարգում դրվեց XX դարի վերջի առավել բարդ և հակասական խնդիրներից մեկի՝ Արևմտյան Սահարայի հիմնախնդրի հարցը: Միջազգային հանրությունը, տարածաշրջանային և միջազգային կազմակերպությունները հակամարտության կարգավորման նպատակով ներգրավվեցին տվյալ խնդրի մեջ: Սակայն նրանցից յուրաքանչյուրն իր շահն էր հետապնդում, որի արդյունքում տարածաշրջանը հայտնվեց պատերազմի մեջ, որի գինը մինչ օրս վճարում է:

¹⁷² Damis J., Conflict in Northwest Africa: The Western Sahara Dispute, Stanford: Hoover Institution Press, California, 1983, p. 128.

¹⁷³ Pinto Leite P., Olsson C., The Western Sahara Conflict: the Role of Natural Resources in Decolonization, Current African Issues, No. 33, The Nordic Africa Institute: Uppsala, Sweden, 2006, p. 17.

¹⁷⁴ 1975թ. հոկտեմբերի 16-ին Հաագայի միջազգային դատարանը կայացրեց իր վճիռը, որում նշվում էր, որ դատարանին ներկայացված նյութերը և տեղեկությունները բավարար հիմքեր չունեն Արևմտյան Սահարայի տարածքի և Մարոկկոյի Թագավորության կամ Մավրիտանիայի հանրության միջև տարածքային ինքնավարության վերաբերյալ գոյություն ունեցած որևէ կապի առկայությունը հաստատելու համար: Ст'я Наумкин В. В. Новейшая история арабских стран Африки (1917-1987). М. Наука. Главная редакция восточной литературы, 1990, стр. 425.

Այսպես, Արևմտյան Սահարան՝ որպես աշխարհագրական շրջան, մտնում է Մարոկկոյի կազմի մեջ, սակայն այդ տարածքը հռչակված է ՍԱԴՀ, որը միջազգային իրավունքի սուբյեկտ է, ինչպես նաև միջազգային հարաբերությունների մասնակից: Ներկայումս 83 պետություն¹⁷⁵ ճանաչել է ՊՕԼԻՍԱՐԻՕ-ն՝ որպես ազատագրական շարժում և ՍԱԴՀ-ը՝ որպես պետություն, որին պետք է ենթակա լինի Արևմտյան Սահարայի տարածքի սուվերենությունը¹⁷⁶:

Արևմտյան Սահարայի անկախության խնդիրը համաշխարհային հանրությունը բաժանել է մի քանի կատեգորիաների՝ երկրներ, որոնք կողմ են Արևմտյան Սահարայի անկախացմանը, և երկրներ, որոնք դեմ են¹⁷⁷: Այս ամենը դժվարացրել է միջազգային հանրության՝ հակամարտության խաղաղ կարգավորմանն ուղղված ջանքերը: Ուստի, կարևոր է դիտարկել խնդրի վերաբերյալ միջազգային և տարածաշրջանային կազմակերպությունների դիրքորոշումները:

Արևմտյան Սահարայի հակամարտության զարգացման տարբեր փուլերում իրենց մասնակցությունն են ունեցել այնպիսի միջազգային և տարածաշրջանային կազմակերպություններ, ինչպիսիք են՝ Միավորված ազգերի կազմակերպությունը (ՄԱԿ), Աֆրիկյան միասնության կազմակերպությունը (ԱՄԿ) և Արաբական պետությունների լիգան (ԱՊԼ)¹⁷⁸: Եվ, չնայած նրանց ջանքերին, արդեն ավելի քան երեսուն տարի Արևմտյան Սահարայի շուրջ հակամարտությունը շարունակվում է: Սահարայի բնակչության մեծ մասը բնակվում է Ալժիր-

¹⁷⁵The states which recognize the SADR, <http://www.arso.org>.

¹⁷⁶ Knop K., Diversity and Self-Determination in International Law, Cambridge University Press, Cambridge, England, 2002, pp. 135-138.

¹⁷⁷ Zoubir Yahia H., Volman D., International Dimensions of the Western Sahara Conflict, Praeger Publishers, Westport, CT, 1993, p. 125.

¹⁷⁸ Von Hippel K., The Non-Interventionary Norm Prevails: an Analysis of the Western Sahara, The Journal of Modern African Studies, Issue No. 33, Vol. 1, 1995, pp. 71-73.

րի փախստականների ճամբարներում և ազատագրված տարածքներում¹⁷⁹: Այնտեղ օրական խախտվում են մարդու իրավունքներն ու ազատությունները, ինչի մասին վկայում են միջազգային իրավապաշտպան կազմակերպությունների փաստաթղթերը: Այս ամենը տեղի է ունենում, սակայն միջազգային հանրությունը, մասնավորապես ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը, որևէ ջանք չի գործադրում՝ ստիպելու Մարոկկոյի թագավորությանը ենթարկվել միջազգային օրենքներին: Այնուամենայնիվ, չնայած քաղաքական գործիչների տարբեր հայտարարություններին, այս ամենից տուժողը միմիայն Սահարայի ժողովուրդն է, մինչդեռ Մարոկկոն, շրջանցելով միջազգային իրավունքը, դաժանորեն շահագործում է Արևմտյան Սահարայի բնական պաշարները, որի մասին բազմիցս հայտարարել են միջազգային բնապահպանական կազմակերպությունները¹⁸⁰:

Այս տարածքային բազմակողմանի վեճի կարգավորման համատեքստում իր առանձնահատուկ դերն ունեցավ նաև Արաբական պետությունների լիգան (ԱՊԼ): Ուսումնասիրելով ԱՊԼ-ի կանոնադրությունը՝ պետք է նշել, որ, ի տարբերություն ԱՄԿ-ի և ՄԱԿ-ի, այն գաղութային համակարգի վերացման վերաբերյալ հատուկ հոդվածներ և կետեր չէր ընդգրկում. չնայած ԱՊԼ-ի ստեղծման ժամանակ (1945 թ. մարտի 22), բացի Լիբանանից (1943թ.), Սիրիայից (1946թ.) և Իրաքից (1930թ.), որոնք ձեռք էին բերել անկախություն,

¹⁷⁹ Zunes S., Mundy J., Western Sahara: War, Nationalism, and Conflict Irresolution, New York :Syracuse University Press, 2010, p. 127.

¹⁸⁰ International Crisis Group. Western Sahara: Out of the Impasse. Middle East/North Africa, Report 66 (June 11, 2007). Brussels: ICG, p. 20, <http://www.crisisgroup.org>.

բազմաթիվ արաբական երկրներ դեռ գտնվում էին գաղութային տիրապետության տակ¹⁸¹:

ՍԱԴՀ-ի և ԱՊԼ-ի միջև հարաբերությունները բացակայում էին, սակայն առանձին արաբական երկրներ կարողացել էին ձևավորել երկկողմ հարաբերություններ:

ԱՊԼ-ի անդամ-երկրներն Արևմտյան Սահարայի խնդրի վերաբերյալ ունեն տարբեր դիրքորոշումներ և, ըստ այդմ, նրանց կարելի է բաժանել երեք տարբեր խմբերի¹⁸².

- երկրներ, որոնք խրախուսում են սահարացիների ազգային-ազատագրական պայքարը:

- երկրներ, որոնք դեմ են այդ պայքարին:

- երկրներ, որոնք չեզոք դիրքորոշում ունեն վերոնշյալ խնդրի վերաբերյալ:

Առաջին խմբի երկրների մեջ ներգրավված են Ալժիրը, Լիբիան, Սիրիան, Հարավային Եմենը և ՊԱԿ-ը: Շուտով նրանց շարքերում է հայտնվում նաև Մավրիտանիան¹⁸³: Հարկ է նշել, որ Եմենն այդ շրջանում տնտեսապես անկայուն վիճակում էր, իսկ Սիրիան և ՊԱԿ-ը Իսրայելի հետ հակամարտության մեջ էին: Այս երեք երկրների կողմից տրամադրվող օգնությունը հիմնականում կրում էր դիվանագիտական և տեղեկատվական բնույթ: Լիարժեք աջակցություն ցուցաբերում էին միայն Ալժիրն ու Լիբիան¹⁸⁴:

Երկրորդ խմբի երկրների շարքում, որոնք դեմ էին սահարացիների պայքարին, հիմնականում դասվում էին

¹⁸¹ بطرس بطرس غالي. جامعة الدول العربية وتسوية المنازعات المحلية، جامعة الدول العربية، معهد البحوث والدراسات العربية، القاهرة، ١٩٧٧، صفحة ٩٨.

¹⁸² Lawless R., Monahan L., War and Refugees: The Western Sahara Conflict, F. Pinter Publ, New York, 1992, p. 280.

¹⁸³ Նույն տեղում, էջ 285:

¹⁸⁴ Ковтунов А.Г. Проблемы интеграции стран Магриба, ИИИиБВ. М., 1998, стр. 102.

Սաուդյան Արաբիան, Հորդանանը, ԱՄԷ-ն, Օմանը, ինչպես նաև՝ Իրաքը և Եգիպտոսը:

Այնուամենայնիվ, առավել ազդեցիկ արաբական երկիրը, որը տարբեր ժամանակներում փորձել է իր դերն ունենալ Արևմտյան Սահարայի հիմնախնդրի լուծման մեջ, Սաուդյան Արաբիան է¹⁸⁵: Այդ մասին են վկայում առաջին հերթին Սաուդյան Արաբիայի իշխանությունների կողմից հնչեցված բազմաթիվ հայտարարությունները տվյալ խնդրի՝ ՄԱԿ-ի բանաձևին համապատասխան որոշում կայացնելու մասին, որը կբավարարեր հակամարտող կողմերին: Սաուդյան Արաբիայի դերը տվյալ հակամարտության կարգավորման գործում վերլուծելու համար անհրաժեշտ ենք համարում հակիրճ ներկայացնել Էռ-Ռիյադի և Ռաբաթի միջև ներկայիս հարաբերությունները՝ հաշվի առնելով ինչպես հարցի բուն պատմությունը, այնպես էլ Սաուդյան Արաբիայի դիրքորոշման էվոլյուցիան տվյալ համատեքստում:

Այս երկու արաբական միապետությունների՝ Սաուդյան Արաբիայի և Մարոկկոյի միջև հուսալի բարեկամական հարաբերությունների սկիզբը համարվում է XVIII դարի երկրորդ կեսը: Արդեն XX դարում (1957 թ.) Սաուդյան Արաբիան դարձավ նախնի երկրներից մեկը, որը ճանաչեց Մարոկկոյի անկախությունը¹⁸⁶: Սաուդա-մարոկկոյական շփումների էվոլյուցիան ժամանակակից պատմական փուլում նույնպես հստակ պատկերացում է տալիս երկու երկրների հարաբերությունների ռազմավարական բնույթի մասին, որի գագաթնակետը սաուդյան թագավոր Ֆահդի և նրա գործընկերոջ՝ Մարոկկոյի թագավոր Հասան 2-րդի ժամանակաշրջանն է: Ավելի ուշ՝ 2005 թ. վերջին, Սաուդյան Արաբիայի թագավոր

¹⁸⁵ Сух М.А. О посреднической роли Саудовской Аравии в урегулировании западносахарского конфликта. Институт Ближнего Востока. 6 марта, 2013, <http://www.iimes.ru>.

¹⁸⁶ Նույն տեղում:

Արդալլահը Ռաբաթ կատարած պաշտոնական այցի ընթացքում հայտարարեց, որ Սաուդյան Արաբիան լիովին աջակցում է Մարոկկոյի տարածքային ամբողջականությունը, այդ թվում Ռաբաթի՝ մարոկկոյական իրավասության ներքո Արևմտյան Սահարային ինքնավարության կարգավիճակ տրամադրելու նախաձեռնությունը¹⁸⁷: Ուստի, կարելի է արձանագրել այն փաստը, որ Սաուդյան Արաբիայի թագավոր Աբդալլահի կառավարման ժամանակաշրջանը բնորոշվում է սաուդա-մարոկկոյական հարաբերությունների հետագա մերձեցմամբ, այդ թվում՝ Արևմտյան Սահարայի կարգավիճակի շուրջ հակամարտությանն առնչվող հարցերում:

Անդրադառնալով սաուդա-մարոկկոյական ներկայիս համագործակցությանը՝ անհրաժեշտ է նշել, որ երկու թագավորությունների միջև բարձր մակարդակով կանոնավոր քաղաքական երկխոսությունը երկկողմանի առևտրատնտեսական համագործակցության տեմպերի աճ գրանցեց, որի մասին են վկայում երկկողմ առևտրի վերաբերյալ վերջին վիճակագրական տվյալները: Եթե 2002 թ. երկու թագավորությունների միջև ապրանքաշրջանառությունը հազիվ հասնում էր 600 մեծիկյան դոլլարի, ապա 2011 թ. այն հասավ 3.2 միլիարդ դոլլարի: Հայտնի է նաև, որ 2011 թ. տվյալների համաձայն՝ Մարոկկոյի տնտեսության մեջ սաուդյան ուղղակի ներդրումների գումարը կազմել է 550 միլիոն մեծիկյան դոլլար, իսկ ընդհանրապես Մարոկկոյում Սաուդյան Արաբիայի կողմից ֆինանսավորվող ենթակառուցվածքային նախագծերի արժեքը կազմել է շուրջ 420 միլիոն մեծիկյան դոլլար¹⁸⁸:

Ամփոփելով կարելի է եզրակացնել, որ Սաուդյան Արաբիան, օգտագործելով երկու սրբազան մզկիթների պա-

راغب السرجاني. الصحراء الغربية، المغرب أم البوليساريو، مجلة العلوم الاجتماعية، المغرب، ٢٠٠٩، صفحة ٩٥.

¹⁸⁸ Cooper Daniel R., Morocco & the Conflict in Western Sahara: Background and Analyses, Nova Science Publishers, New York, 2013, p. 127.

հապանի կարգավիճակը, կշարունակի տարբեր տարածաշրջանային ուժերի միջև խուսանավելու քաղաքականությունը: Ինչպես նաև կպահպանի միջնորդ պետության հեղինակությունը տարածաշրջանային բազմաթիվ հակամարտությունների կարգավորման շրջանակներում: Սաուդյան վերնախավը քաջ գիտակցում է Արևմտյան Սահարայի շուրջ հակամարտության կարգավորման հարցում «ոսկե միջինի» սկզբունքին հետևելու անհրաժեշտությունը՝ շարժվելով տվյալ տարածքի կարգավիճակի մասին ՄԱԿ-ի հիմնական բանաձևերի հետքերով: Այլ կերպ ասած՝ Մարոկկոյի և Ալժիրի միջև Արևմտյան Սահարայի կարգավիճակի շուրջ հակամարտության վերաբերյալ Սաուդյան Արաբիայի դիրքորոշումը մարոկկոյամետ է, որը պայմանավորված է երկու թագավորությունների միջև կանոնավոր քաղաքական երկխոսությամբ և երկկողմանի առևտրատնտեսական համագործակցությամբ¹⁸⁹: Կարևոր է նշել, որ սաուդա-մարոկկոյական կապերի ամրապնդմանն ու զարգացմանը նպաստում են նաև Սաուդյան Արաբիա – Ալժիր հարաբերություններում առկա խնդիրները¹⁹⁰:

Եգիպտոսի դիրքորոշումը ձևավորվել է Անվար Սադաթի օրոք, երբ նա ռազմական օգնություն առաջարկեց Մարոկկոյին: Առաջարկն ընդունվեց, և Եգիպտոսը Մարոկկոյին տրամադրեց զինամթերք և 26 սովետական տանկ: Փոխարենը Հասան II-ը Սադաթի կողքին էր Բենի-դեվիդյան համաձայնագրի ստորագրման ժամանակ, այն դեպքում, երբ

¹⁸⁹ Zunes S., Algeria, the Maghreb Union, and the Western Sahara Stalemate. Arab Studies Quarterly (ASQ), Vol. 17, No. 3, Summer, 1995, pp. 27-28.

¹⁹⁰ ليلي خليل بديع، اضمواء وملامح من المقاتلة الحمراء ووادي الذهب، دار العلم للملايين، بيروت، ١٩٩٧، صفحة ٩٨.

արաբական աշխարհն այս քայլը որակեց դավաճանություն, և արդյունքում եգիպտոսը հայտնվեց մեկուսացման մեջ¹⁹¹:

Ինչ վերաբերում է չեզոք երկրներին, ապա նրանք հիմնականում վարում էին զգուշավոր քաղաքականություն, քանզի իրավիճակն այնպիսի երկրների համար, ինչպիսիք են Սոմալին, Ջիբութին, Հյուսիսային Եմենը, այնքան էլ հստակ չէր: Այս երկրների դիրքորոշումը, կապված տարածաշրջանում իրադարձությունների հետագա զարգացման և լարվածության հետ, հաճախ փոփոխվում էր¹⁹²: Այսպես, Սոմալին հիմնականում ԱՄՆ-ի ներխուժման և ԽՍՀՄ-ի հետ կապերի խզման հետևանքով սատարում էր Մարոկկոյին: Ջիբութին ևս կանգնած էր Մարոկկոյի կողքին¹⁹³:

Թեև Արևմտյան Սահարայի խնդրի նկատմամբ այս կազմակերպության դիրքորոշումն այնքան էլ հստակ չէր, այնուամենայնիվ ԱՊԼ-ն հիմնականում աջակցում էր Մարոկկոյին¹⁹⁴: Այսպիսի դիրքորոշումն ուներ ինչպես օբյեկտիվ, այնպես էլ սուբյեկտիվ պատճառներ: Օբյեկտիվ պատճառների շարքից կարելի է առանձնացնել այն, որ ԱՊԼ-ն հանդես եկավ արաբական աշխարհի պառակտման դեմ: Իսկ ՊՕԼԻՍԱՐԻՕ-ն ԱՊԼ-ի կողմից դիտվում էր որպես անջատողական կազմակերպություն, այլ ոչ թե ազատագրական շարժում¹⁹⁵:

¹⁹¹ Maddy Weitzman B. "Conflict and Conflict Management in the Western Sahara: Is the Endgame Near?", Middle East Journal, Vol. 45, No. 4, Autumn, 1991, p. 595.

¹⁹² Joseph R., State, Conflict, and Democracy in Africa, Boulder, CO.: Lynne Rienner Publishers, 1999, p. 215.

¹⁹³ Նույն տեղում, էջ 218:

¹⁹⁴ بطرس بطرس غالي, նշվ. աշխ., էջ 102:

¹⁹⁵ Елена Висенс. Западная Сахара: Преданная независимость. Сборник исследований и документов по современной истории Сахарской Арабской Демократической Республики. М. REGNUM, 2007, стр. 31.

ԱՊԼ-ն խուսափում էր խոչընդոտել հակամարտության կարգավորումը: Թեև ՊՕԼԻՍԱՐԻՕ-ն միայն մեկ անգամ օգնության խնդրանքով նամակ էր ուղղել ԱՊԼ-ի գլխավոր քարտուղար Մահմուդ Ռիյադին, սակայն պատասխան չէր ստացել¹⁹⁶:

Կարևոր է փաստել այն հանգամանքը, որ ԱՊԼ-ում որոշումներն ընդունվում էին կոնսենսուսով, և այն հարցը, որը չէր ստանում ԱՊԼ-ի անդամ-երկրների ձայները, հանվում էր օրակարգից: Իսկ ԱՊԼ-ի ներսում առկա էին քաղաքական տարբեր բևեռներ (օրինակ՝ Ալժիրը, Լիբիան, Եմենը, Մավրիտանիան և Սիրիան ճանաչում էին ՍԱԴՀ-ը)¹⁹⁷: Այդ իսկ պատճառով ԱՊԼ-ն փորձեց խուսափել Արևմտյան Սահարայի համար պատասխանատվություն կրելուց՝ համարելով, որ հարցն արդեն ՄԱԿ-ի օրակարգում է:

Արդյունքում ԱՊԼ-ն Արևմտյան Սահարայի հիմնախնդրի կարգավորմանն ուղղված որևէ էական քայլ չկատարեց:

¹⁹⁶ Shelley T., Endgame in the Western Sahara: What Future for Africa's Last Colony, Zed Books, London, 2004, pp. 156-158.

¹⁹⁷ مصطفى الشامي، النزاع على الصحراء الغربية، المركز العربي للدراسات الإستراتيجية، دمشق، ١٩٩٨، صفحة ٩٥.